

กสม. ๓

ข้อเสนอแนะ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๕ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๗

ข้อเสนอแนะ ที่ ๒๙๘/๒๕๖๗

เรื่อง ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่ง กรณีบุคคลมีลักษณะต้องห้ามมิให้สมัครเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาเนื่องจากเคยต้องโทษจำคุกตามคำพิพากษา

ผู้ร้อง นายอาทิตย์ บุญเลิศ

ผู้ถูกร้อง -

๑. ความเป็นมา

ผู้ร้องร้องเรียนทางไปรษณีย์ ตามเรื่องร้องเรียนที่ ๖๔/๒๕๖๗ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๖๗ ว่า ผู้ร้องสำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตระหว่างถูกจำคุกในความผิดฐานมียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย และภายหลังพ้นโทษได้สอบผ่านหลักสูตรอบรมวิชาว่าความของสภานายความ ต่อมา ผู้ร้องยื่นขอเป็นสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งเป็นคุณสมบัติหนึ่งในการขออนุญาตประกอบวิชาชีพทนายความ แต่คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภามีมติปฏิเสธคำขอถึง ๒ ครั้ง โดยให้เหตุผลว่า ผู้ร้องเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก จึงขาดคุณสมบัติในการประกอบวิชาชีพทนายความ ผู้ร้องจึงขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบ ให้ผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกสามารถประกอบวิชาชีพทนายความได้

กสม. เห็นว่า กรณีดังกล่าวอาจเป็นการเลือกปฏิบัติที่เกี่ยวเนื่องกับเสรีภาพในการประกอบอาชีพ จึงมีมติรับไว้ศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะด้านการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้อง ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) และมาตรา ๔๒

๒. การดำเนินการ...

๒. การดำเนินการ

กสม. ได้พิจารณาข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน เอกสารงานวิจัย รวมถึงความเห็นจากนักวิชาการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑ หลักการ แนวคิด หลักกฎหมาย และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หลักสิทธิมนุษยชน หลักการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR)

๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: ICESCR)

๓) ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการประจำ ICESCR ฉบับที่ ๑๘

๔) ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการประจำ ICESCR ฉบับที่ ๒๐

๕) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners)

๒.๑.๒ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๒) พระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗

๓) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘

๔) ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๕) ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙

๒.๑.๓ ตัวอย่างบทบัญญัติในต่างประเทศ

องค์กรกำกับการประกอบวิชาชีพทางกฎหมายมีพัฒนาการสำคัญจากต่างประเทศ โดยเฉพาะสหราชอาณาจักรซึ่งใช้ระบบกฎหมาย common law และยังเป็นต้นแบบให้ประเทศในระบบ civil law ด้วย กสม. จึงเห็นควรศึกษาเปรียบเทียบหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมายจากสาธารณรัฐเกาหลีและสหราชอาณาจักรเพื่อประกอบการพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย

๑) สาธารณรัฐเกาหลี

๑.๑) กฎหมายว่าด้วยการสอบเนติบัณฑิตแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (National Bar Examination Act) มาตรา ๖ (๒)^๑ กำหนดห้ามมิให้บุคคลที่เคยต้องโทษจำคุกและพ้นโทษ

มาแล้ว...

^๑ National Bar Examination Act, Article 6 Any of the following persons may not apply for the Examination during the period of the Examination publicly announced under Article 4: ... (2) A person for

มาแล้วไม่เกินห้าปีสมัครสอบเนติบัณฑิตในปีนั้น

๑.๒) กฎหมายว่าด้วยทนายความแห่งสาธารณรัฐเกาหลี (Attorney-at-law Act) มาตรา ๔^๒ กำหนดให้ผู้ที่จะเป็นทนายความต้องสอบผ่านเนติบัณฑิต และมาตรา ๕^๓ กำหนดห้ามมิให้บุคคลที่พ้นโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วน้อยกว่าห้าปีเป็นทนายความ

๒) สหราชอาณาจักร

๒.๑) กฎหมายว่าด้วยทนายความผู้ให้คำปรึกษาทางกฎหมาย (Solicitors Act 1974) มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง (b)^๔ กำหนดคุณสมบัติของผู้เป็น solicitor ว่าต้องมีความประพฤติและบุคลิกเหมาะสมต่อวิชาชีพโดย Solicitors Regulation Authority (SRA) จะประเมินความประพฤติและจริยธรรมของผู้ประกอบวิชาชีพ ตามหลักเกณฑ์การประเมินความเหมาะสมของพฤติกรรม (SRA Assessment of Character and Suitability Rules) ซึ่งข้อ ๓^๕ กำหนดให้พิจารณาผู้เคยต้องโทษอาญาเป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงลักษณะและความร้ายแรงของความผิด ผลของการฟื้นฟูพฤติกรรม ประโยชน์สาธารณะ และโอกาสในการกลับตัวของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ ความผิดบางประเภท เช่น ความผิดทางเพศ การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม การทุจริต หรือการให้สินบน อาจเป็นเหตุให้ SRA ใช้ดุลพินิจไม่รับบุคคลดังกล่าวเข้าสู่วิชาชีพได้

๒.๒) กฎหมายว่าด้วยการให้บริการทางกฎหมาย (Legal Service Act 2007) กำหนดให้มี Bar Standards Board (BSB) ทำหน้าที่ควบคุมมาตรฐานด้านคุณสมบัติ การศึกษา การฝึกอบรม และความประพฤติของทนายความผู้ทำหน้าที่ว่าความ (barrister)^๖ โดยผู้ที่จะเป็น barrister

ต้องเป็น...

whom five years have not passed since his or her imprisonment without labor or heavier punishment declared by a court was completely executed (including cases where it is deemed completed) or the non-execution of such sentence has not become final; ...

^๒ Article 4 Any person falling under any of the following subparagraphs shall be qualified to be an attorney-at-law: ... (3) A person who has passed the bar examination.

^๓ Article 5 Any of the following persons shall be disqualified from being an attorney-at-law: (1) A person who is sentenced to imprisonment without labor or greater punishment and for whom five years have yet to elapse after the execution of such sentence is complete or exemption from the execution of such sentence is made definite; ...

^๔ Solicitors Act 1974, Article 3 Admission as solicitor. (1) ... No person shall be admitted as a solicitor unless he has obtained a certificate from the Society that the Society—... (b) is satisfied as to his character and his suitability to be a solicitor.

^๕ สืบค้นจาก <https://www.sra.org.uk/solicitors/standards-regulations/assessment-character-suitability-rules/>, เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๗

^๖ Bar Standards Board, Bar Qualification Manual, Part 5, Rule Q6 “The BSB shall set out in writing: .2 the manner in which an Inn shall assess whether such individuals are fit and proper”

ต้องเป็นสมาชิกและผ่านการฝึกวิชาชีพจาก Inns of Court^๗ ทั้งนี้ BSB และ Inns of Court ทั้งสี่แห่งได้กำหนดแนวทางพิจารณาความเหมาะสมของผู้สมัครที่เคยต้องโทษคดีอาญาร่วมกันในรูปแบบบันทึกความเข้าใจ (MoU)^๘ โดยให้คำนึงถึงประเภทและความร้ายแรงของคดี ระยะเวลาที่พ้นโทษมาแล้ว และปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤติการณ์ รูปแบบการกระทำ และแรงจูงใจในการกระทำผิด^๙

๒.๒ การรับฟังความเห็น

สำนักงาน กสม. ได้จัดประชุมรับฟังความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้แทนกรมราชทัณฑ์ เนติบัณฑิตยสภา สำนักงานสภาพนายความ สำนักงานศาลปกครอง และผู้ทรงคุณวุฒิของ กสม. เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๗

๒.๓ ข้อมูลประกอบการพิจารณา

๒.๓.๑ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. ๒๓๖/๒๕๖๓

๒.๓.๒ คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อร. ๑๒๓/๒๕๖๔

๒.๓.๓ คำพิพากษาศาลปกครองอุบลราชธานี คดีหมายเลขแดงที่ อร ๑๙/๒๕๖๗

๒.๓.๔ พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒

๒.๓.๕ พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓

๒.๓.๖ ข้อบังคับสภาสถาปนิก ว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมควบคุม พ.ศ. ๒๕๔๔

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กสม. ได้พิจารณาความเห็นจากนักวิชาการและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัติของกฎหมาย หลักสิทธิมนุษยชน และเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ว มีประเด็นพิจารณา ดังนี้

๓.๑ คุณสมบัติ...

^๗ Bar Standards Board, Bar Qualification Manual, Part 5; Bar Standards Board, Information for students on the fit and proper person checks.

^๘ BSB Memorandum of Understanding between The Bar Standards Board and The Honourable Society of The Inner Temple and The Honourable Society of The Middle Temple and The Honourable Society of Gray's Inn and The Honourable Society of Lincoln's Inn ฉบับลงวันที่ ๒๖ เมษายน ค.ศ. ๒๐๒๓ ข้อ ๒๘ กำหนดว่าจะต้องมีการตรวจคุณสมบัติเกี่ยวกับความเหมาะสมของผู้ฝึกวิชาชีพ barrister ก่อนประกาศเป็นผู้ผ่านการอบรมวิชาชีพแห่ง Inns of court (To ensure that only those who are fit and proper persons to practice as barristers are called to the Bar ...)

^๙ BSB Schedule 1 Memorandum of Understanding: Guidelines for determining if a person is fit and proper to become a practising barrister, Annex 1 Category 1 – criminal offences และ Annex 2 Guideline on decision making

๓.๑ คุณสมบัติในการเข้าสู่วิชาชีพด้านกฎหมายและปัญหาอุปสรรคของผู้พ้นโทษ

๓.๑.๑ คุณสมบัติตามประเภทวิชาชีพ

ผู้สำเร็จการศึกษานิติศาสตรบัณฑิตสามารถประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย เช่น ทนายความ อัยการ ศาล โดยแต่ละวิชาชีพมีกฎหมายและองค์กรกำกับดูแลเป็นการเฉพาะ รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามไปตามลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบของวิชาชีพนั้น ซึ่งปรากฏข้อแตกต่างสำคัญ ดังนี้

๑) การเข้าสู่วิชาชีพข้าราชการอัยการและข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม กฎหมายกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามสำหรับผู้สมัครสอบคัดเลือกเป็นอัยการผู้ช่วยและผู้ช่วยผู้พิพากษาไว้ใกล้เคียงกัน กล่าวคือ ผู้สมัครต้องเป็นสามัญสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา^{๑๐} และต้องไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ^{๑๑}

๒) การเข้าสู่วิชาชีพทนายความ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาทนายความ ซึ่งมีอำนาจจัดฝึกอบรมวิชาว่าความ ทดสอบความรู้ ตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาต ตลอดจนควบคุมมรรยาทและมาตรฐานวิชาชีพ^{๑๒} อย่างไรก็ตาม กระบวนการเข้าสู่วิชาชีพทนายความมีหลายขั้นตอน โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดคุณสมบัติของบุคคลไว้ต่างกันตามช่วงเวลา ดังนี้

๒.๑) ช่วงการฝึกอบรมวิชาว่าความ ผู้สมัครยังไม่ต้องเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา และมีลักษณะต้องห้ามเฉพาะผู้ที่อยู่ระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดเท่านั้น^{๑๓}

๒.๒) ช่วงขึ้นทะเบียนเป็นทนายความ เมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมผ่านการอบรม สอบข้อเขียน สอบปากเปล่า และได้รับประกาศนียบัตรแล้ว ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะ

ต้องห้าม...

^{๑๐} ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้สมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภามีทั้งหมด ๕ ประเภท ได้แก่ (๑) สามัญสมาชิก (๒) สมาชิกวิสามัญ (๓) สมาชิกสมทบ (๔) ภาคิสมาชิก และ (๕) สมาชิกกิตติมศักดิ์ โดยผู้มีสิทธิยื่นขอสมัครเป็นสามัญสมาชิก คือ บุคคลผู้สอบไล่ได้ตามหลักสูตรของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ส่วนผู้มีสิทธิยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกวิสามัญ คือ ผู้ที่สอบความรู้ทางนิติศาสตร์ได้ปริญญาจากมหาวิทยาลัยที่เนติบัณฑิตยสภารับรอง

^{๑๑} พระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายอัยการ พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๔๔ และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๖

^{๑๒} ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๔ ให้สภาทนายความจัดตั้งสำนักฝึกอบรมวิชาว่าความ เรียกว่า “สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ” เพื่อฝึกอบรมหลักปฏิบัติเบื้องต้นในการว่าความ ฝึกอบรมมารยาททนายความ และการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย

^{๑๓} ข้อบังคับสภาทนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ข้อ ๕ (๔) กำหนดให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาว่าความ ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ... (๔) ไม่อยู่ในระหว่างต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ต้องห้ามตามมาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘^{๑๔} ซึ่งรวมถึงเงื่อนไขว่า ไม่เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่คณะกรรมการหนายความเห็นว่าอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่วิชาชีพ อันเป็นเงื่อนไขเพิ่มเติมจากหลักเกณฑ์ในชั้นฝึกอบรม

พิจารณาแล้วเห็นว่า การเข้าสู่วิชาชีพกฎหมาย ไม่ว่าจะป็นหนายความ อัยการ หรือศาล ล้วนต้องผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติตามข้อบังคับนิติบัณฑิตยสภาเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกในฐานะเงื่อนไขขั้นต้น แล้วจึงเข้าสู่หลักเกณฑ์กฎหมายเฉพาะของแต่ละองค์กรที่กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละวิชาชีพต่อไป

๓.๑.๒ ปัญหาการเข้าสู่วิชาชีพหนายความสำหรับผู้พ้นโทษ

การเข้าสู่วิชาชีพหนายความของผู้พ้นโทษมีเกณฑ์คุณสมบัติที่ทับซ้อนและแตกต่างกันใน ๒ ขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นตอนการสมัครเข้าอบรมวิชาว่าความ โดยข้อบังคับสภาหนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้อ ๕ (๔) กำหนดลักษณะต้องห้ามเฉพาะผู้ที่ “อยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก” โดยคำพิพากษาถึงที่สุด^{๑๕} ทั้งนี้ ไม่ได้ห้ามผู้ที่ “เคย” ต้องโทษจำคุก

๒) ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเป็นหนายความ โดยพระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ กำหนดคุณสมบัติเพิ่มเติมว่า ต้องไม่เป็นผู้ที่อยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก และไม่เคยมองโทษจำคุกในคดีที่คณะกรรมการเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ^{๑๖}

ความแตกต่างระหว่าง ๒ ขั้นตอนดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อสิทธิในการประกอบอาชีพของผู้พ้นโทษ เนื่องจากในชั้นการรับสมัคร ข้อบังคับสภาหนายความไม่ได้ห้ามผู้ “เคย” ต้องโทษจำคุก รวมทั้งกระบวนการรับสมัครไม่ได้แจ้งเงื่อนไขที่ชัดเจน ผู้พ้นโทษยอมเข้าใจโดยสุจริตว่าตนมีคุณสมบัติครบถ้วนในการสมัครอบรมวิชาว่าความ ประกอบกับกรมราชทัณฑ์มีนโยบายส่งเสริมให้ผู้พ้นโทษได้รับการฟื้นฟูพฤตินิสัยและกลับคืนสู่สังคม ผู้พ้นโทษจึงลงทุนทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแต่กลับถูกปฏิเสธการขึ้นทะเบียนในภายหลัง และแม้ข้อบังคับสภาหนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้อ ๑๔ จะให้อำนาจคณะกรรมการอำนวยการฝึกอบรมวิชาว่าความคัดชื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกจากทะเบียน หากภายหลังพบว่าขาดคุณสมบัติ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวขึ้นอยู่กับว่า

ข้อเท็จจริง...

^{๑๔} พระราชบัญญัติหนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ กำหนดคุณสมบัติของผู้จดทะเบียนเพื่อประกอบวิชาชีพเป็นหนายความที่เกี่ยวข้องกับโทษจำคุกให้รวมถึงการไม่เป็นผู้น่ามีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดีและไม่เป็นผู้ได้กระทำการใดซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่น่าไว้วางใจในความซื่อสัตย์สุจริต รวมทั้ง ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่คณะกรรมการสภาหนายความเห็นว่าจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

^{๑๕} อ้างแล้ว, เชงอรรถที่ ๑๓

^{๑๖} อ้างแล้ว, เชงอรรถที่ ๑๔

ข้อเท็จจริงจะปรากฏต่อคณะกรรมการหรือไม่ จึงเป็นการใช้ดุลพินิจที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าของหน่วยงานรัฐ อีกทั้งวุฒิสภาหรือกรมตำรวจไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในวิชาชีพอื่นได้อีกด้วย

พิจารณาแล้วเห็นว่า คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามเป็นเงื่อนไขจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคล ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของ “หลักความแน่นอนชัดเจนของกฎหมาย” เพื่อให้บุคคลสามารถคาดหมายผลทางกฎหมายและวางแผนการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง อันเป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการกำหนดตนเองและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครอง ดังนั้น การที่สภาพนายความกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในขั้นตอนการฝึกอบรมและขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเป็นนายความไว้แตกต่างกัน จึงเป็นการสร้างขั้นตอนและภาระอันเกินสมควรแก่เหตุแก่ผู้พ้นโทษ ขัดต่อหลักนิติธรรมตามนัยมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^{๑๗} นอกจากนี้ แม้ข้อบังคับแห่งเนติบัณฑิตยสภาไม่ได้กำหนดให้ผู้สมัครเป็นสมาชิกวิสามัญแห่งเนติบัณฑิตยสภาต้องผ่านการอบรมวิชาว่าความมาก่อน แต่ผลของการพิจารณาคุณสมบัติในขั้นนี้ส่งผลโดยตรงต่อสิทธิในการขึ้นทะเบียนเป็นนายความ กล่าวคือ หากคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาพิจารณาว่าผู้สมัครขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะไม่เหมาะสมไม่ว่าในขั้นตอนใด ย่อมส่งผลให้ผู้ขึ้นทะเบียนเป็นนายความตามพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ทัณฑ์ ซึ่งแตกต่างจากวิชาชีพอื่นและการและศาลที่กฎหมายกำหนดให้ต้องเป็น “สามัญสมาชิก” แห่งเนติบัณฑิตยสภาโดยมีเกณฑ์คุณสมบัติที่ชัดเจนกว่า

๓.๒ การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภาและผู้ขึ้นทะเบียนเป็นนายความ

๓.๒.๑ ปัญหาความไม่ชัดเจนของกฎเกณฑ์

๑) พระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้ขึ้นทะเบียนเป็นนายความไว้เฉพาะกรณีที่ผู้นั้นอยู่ระหว่างต้องโทษจำคุก หรือเคยต้องโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีที่คณะกรรมการทนายความเห็นว่าอาจนำความเสื่อมเสียมาสู่วิชาชีพ ในขณะที่ข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภาใช้ถ้อยคำที่เปิดช่องให้คณะกรรมการใช้ดุลพินิจพิจารณาความเหมาะสมของผู้สมัครได้กว้างกว่า เช่น “มีความประพฤติเรียบร้อย” หรือ “ไม่เป็นบุคคลที่ควรรังเกียจแก่

สังคม...

^{๑๗} มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุและจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

สังคม และสามารถดำรงเกียรติแห่งสมาชิกได้” โดยไม่มีการจำแนกฐานความผิด พฤติการณ์ หรือระยะเวลาหลังพ้นโทษ ทำให้ผู้สมัครไม่อาจคาดหมายผลทางกฎหมายล่วงหน้าได้ ความไม่ชัดเจนนี้ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการเลือกประกอบอาชีพอย่างสุจริตและอิสระ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับความคุ้มครองตามข้อ ๖ ของกติกาความร่วมมือระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR)^{๑๘} ทั้งนี้ เนื่องจากการเข้าสู่วิชาชีพทนายความ ข้าราชการอัยการ และข้าราชการตุลาการ ล้วนผูกติดกับการเป็นสมาชิกของเนติบัณฑิตยสภาเป็นเงื่อนไขบังคับขั้นแรก คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาจึงควรกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจให้ชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นรูปธรรม เช่น ประเภทความผิด พฤติการณ์แห่งคดี และความเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพ เช่นเดียวกับแนวปฏิบัติของ Bar Standards Board แห่งสหราชอาณาจักร

๒) สิทธิในการทำงานและการเลือกประกอบอาชีพไม่ได้จำกัดเฉพาะการทำงานในฐานะลูกจ้าง แต่ครอบคลุมถึงการประกอบอาชีพอย่างเสรีด้วย^{๑๙} ดังนั้น แม้วินิจฉัยทนายความจะมีลักษณะเป็นอาชีพอิสระ และสภาพทนายความจะมีรูปแบบทางโครงสร้างที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐโดยตรง แต่โดยกฎหมายจัดตั้ง สภาพทนายความอยู่ในฐานะใช้อำนาจมหาชนในการกำกับดูแล ออกใบอนุญาต และกำหนดเงื่อนไขในการเข้าสู่วิชาชีพ อันมีลักษณะเป็นการจัดทำภารกิจทางปกครองหรือบริการสาธารณะที่รัฐมอบหมาย จึงถือเป็นส่วนหนึ่งของรัฐภาคีที่มีหน้าที่และความผูกพันภายใต้กติกา ICESCR ในการประกันและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล การกำหนดและตรวจสอบคุณสมบัติในทุกชั้นตอนจึงต้องอยู่ภายใต้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม และหลักความได้สัดส่วน

๓.๓.๒ เสรีภาพในการประกอบอาชีพกับการรักษาความเชื่อมั่นของวิชาชีพ

จากการรับฟังความคิดเห็นของผู้แทนหน่วยงานและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าพระราชบัญญัติเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ ให้อำนาจคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาใช้ดุลพินิจกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกได้ทุกประเภท อย่างไรก็ตาม การกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวต้องคำนึงถึงดุลยภาพระหว่างนโยบายการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเพื่อคืนสู่สังคมกับการรักษาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อวิชาชีพกฎหมายไปพร้อมกัน ทั้งนี้ เสรีภาพในการประกอบอาชีพอาจถูกจำกัดได้เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย แต่ต้องเป็นไปตามหลักความจำเป็นและการไม่เลือกปฏิบัติ ตามกติกา ICESCR ข้อ ๒ และข้อ ๖ ประกอบรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ซึ่งการคุ้มครองสิทธิที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติจะต้องมีความยืดหยุ่นและเท่าทันต่อบริบทสังคมที่

เปลี่ยนแปลง...

^{๑๘} กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ICESCR) ข้อ ๖ วรรคหนึ่ง กำหนดว่า รัฐภาคีแห่งกติกานี้รับรองสิทธิในการทำงาน ซึ่งรวมถึงสิทธิของทุกคนในโอกาสที่จะหาเลี้ยงชีพโดยงานที่ตนเลือกหรือรับอย่างเสรี และจะดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมในการคุ้มครองสิทธินี้

^{๑๙} ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการประจำ ICESCR ฉบับที่ ๑๘ (Art. 6), E/C.12/GC/18.

เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น การนำประวัติการเคยต้องโทษจำคุกมาเป็นเงื่อนไขตัดสิทธิในการประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย จึงมีประเด็นพิจารณา ๒ กรณี ดังนี้

๑) ความชัดเจนของเงื่อนไขในการรับสมัครหรือขึ้นทะเบียนเพื่อประกอบวิชาชีพกฎหมาย

เงื่อนไขการรับสมัครทนายความ ข้าราชการอัยการ และข้าราชการตุลาการ มีความเข้มงวดแตกต่างกัน โดยข้าราชการอัยการและข้าราชการตุลาการมีเกณฑ์คัดเลือกประวัติของบุคคลที่ชัดเจนและเข้มงวดสูง แต่ในกรณีของทนายความกลับพบปัญหาความไม่ชัดเจนใน ๒ ประเด็นหลัก ได้แก่

๑.๑) การใช้ถ้อยคำเชิงนามธรรมในข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา ซึ่งกำหนดให้ผู้สมัครต้อง “มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เป็นบุคคลที่ควรรังเกียจแก่สังคม และสามารถดำรงเกียรติแห่งสมาชิกได้” ถ้อยคำดังกล่าวเปิดช่องให้ใช้ดุลพินิจอย่างกว้างขวาง โดยไม่จำแนกฐานความผิดพฤติการณ์ หรือระยะเวลาหลังพ้นโทษ ทำให้ผู้สมัครไม่อาจคาดหมายผลลัพธ์ทางกฎหมายล่วงหน้าได้ ดังนั้น คณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาจึงควรกำหนดแนวทางการใช้ดุลพินิจที่ชัดเจนและเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยพิจารณาจากปัจจัยแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม เช่น ประเภทความผิด พฤติการณ์แห่งคดี และความเกี่ยวข้องกับประกอบวิชาชีพ เช่นเดียวกับแนวปฏิบัติของ Bar Standards Board แห่งสหราชอาณาจักร

๑.๒) ความไม่สอดคล้องกับมาตรฐานขององค์กรวิชาชีพอื่น เมื่อเปรียบเทียบกับสภาสถาปนิก^{๒๐} และสภาวิศวกร^{๒๑} ซึ่งกำหนดลักษณะคดีหรือพฤติการณ์ที่เป็นข้อจำกัดในการประกอบวิชาชีพไว้อย่างชัดเจน เห็นได้ว่าวิชาชีพทนายความซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการยุติธรรมและสิทธิของคู่ความ ตั้งแต่การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย การจัดทำเอกสารคดี การดำเนินคดีในศาล ตลอดจนการกระทำการแทนคู่ความซึ่งก่อให้เกิดผลผูกพันทางกฎหมาย ยิ่งต้องอาศัยความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจในระดับสูง อย่างไรก็ตาม การกำหนดว่าพฤติกรรมใดเป็นเหตุให้เสื่อมเสียต่อเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพย่อมไม่อาจกำหนดได้อย่างตายตัว เนื่องจากต้องพิจารณาจากลักษณะความผิด พฤติการณ์แห่งคดี ระยะเวลาภายหลังพ้นโทษ และพฤติกรรมภายหลังการฟื้นฟูประกอบกัน ทั้งนี้ ในการตรวจสอบคุณสมบัติผู้เคยต้องโทษจำคุก คณะกรรมการสภาทนายความสามารถใช้เอกสารทางราชการ เช่น คำพิพากษา หมายปล่อย และบันทึกพินิจจากกรมราชทัณฑ์ ประกอบการพิจารณาได้อยู่แล้ว ดังนั้น

เพื่อให้...

^{๒๐} พระราชบัญญัติสถาปนิก พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๑๒ สมาชิกสามัญต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้... (๕) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติดิจจรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาสถาปนิก

^{๒๑} พระราชบัญญัติวิศวกร พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๒ สมาชิกสามัญต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้... (๕) ไม่เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในคดีที่เป็นการประพฤติดิจจรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับสภาวิศวกร

เพื่อให้การปฏิบัติเป็นธรรมและโปร่งใส สภานายความจึงควรกำหนดรายการหรือแนวทางการพิจารณา (Guideline) ที่ระบุฐานความผิด อัตราโทษ และเกณฑ์ระยะเวลาหลังพ้นโทษ เพื่อให้ทราบว่ากรณีใดที่กระทบต่อเกียรติศักดิ์วิชาชีพและกรณีใดที่สามารถผ่อนปรนให้ประกอบอาชีพได้ สอดคล้องกับแนวปฏิบัติปัจจุบันที่สภานายความมีการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษสามารถสมัครเข้าอบรมวิชาว่าความอยู่แล้ว

๒) ความพอสมควรแก่เหตุในการกำหนดคุณสมบัติของผู้เคยต้องโทษ ตามคำพิพากษาให้จำคุก

๒.๑) แม้เสรีภาพในการประกอบอาชีพจะถูกจำกัดได้เพื่อรักษาความไว้วางใจของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม แต่การจำกัดสิทธิต้องเป็นไปตามหลักความพอสมควรแก่เหตุ (Principle of Proportionality) และหลักการไม่เลือกปฏิบัติ เนื่องจากการลงโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์ร่วมในการฟื้นฟูพฤติกรรมเสียเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ตามข้อ ๔ วรรคหนึ่ง ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลา (Nelson Mandela Rules) การจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพอย่างถาวรโดยไม่มีข้อยกเว้น จึงขัดต่อเจตนารมณ์ของการคืนผู้พ้นโทษสู่สังคมและเสี่ยงต่อการกระทำผิดซ้ำ

๒.๒) เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๓๕ (๖) และข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ ในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา พบว่า บทบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดระยะเวลาภายหลังพ้นโทษ หรือระยะเวลาที่เปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษพิสูจน์ตนเองก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนเป็นนายความหรือคำขอสมัครเป็นสมาชิกแห่งเนติบัณฑิตยสภา ผลของบทบัญญัติดังกล่าวจึงอาจนำไปสู่การตัดสิทธิในการประกอบวิชาชีพนายความโดยไม่มีกำหนดเวลา ทั้งที่ความผิดแต่ละฐานมีความร้ายแรง พฤติการณ์ และผลกระทบแตกต่างกัน การไม่กำหนดระยะเวลาพิสูจน์ตนเองหลังพ้นโทษ เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพที่ไม่ได้สัดส่วน เพราะไม่เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสภานายความหรือคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาพิจารณาพฤติกรรมภายหลังการรับโทษ การฟื้นฟูพฤติกรรมเสีย การเยียวยาความเสียหาย การทำประโยชน์ต่อสังคม หรือข้อเท็จจริงอื่นที่สะท้อนว่าบุคคลนั้นสามารถกลับเข้าสู่สังคมและประกอบอาชีพโดยสุจริตได้แล้ว

๒.๓) เมื่อเปรียบเทียบกับแนวทางของสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐเกาหลี พบว่า ทั้งสองประเทศกำหนดระยะเวลาภายหลังพ้นโทษเป็นข้อยกเว้นสำคัญในการพิจารณาความเหมาะสมของผู้สมัครเข้าสู่วิชาชีพกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขเช่นนี้ช่วยสร้างสมดุลระหว่างการคุ้มครองความเชื่อมั่นของประชาชนต่อวิชาชีพกับการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษพิสูจน์ตนเอง ในกรณีนี้ กสม. จึงเห็นสมควรให้แก้ไขบทบัญญัติที่กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาและผู้ขอขึ้นทะเบียนเป็นนายความ โดยกำหนดระยะเวลาภายหลังพ้นโทษหรือระยะเวลา

พิสูจน์...

พิสูจน์ตนเองให้ชัดเจน พร้อมทั้งปัจจัยประกอบการพิจารณา เช่น ลักษณะและความร้ายแรงของความผิด ระยะเวลาที่พ้นโทษ พฤติกรรมภายหลังพ้นโทษ การเยียวยาความเสียหาย การทำประโยชน์สาธารณะ และ ผลการฟื้นฟูพฤติกรรมเสีย

๒.๔) นอกจากนี้ กสม. เห็นว่าควรผลักดันกฎหมายเกี่ยวกับประวัติ อาชญากรรมโดยเฉพาะการลบหรือจำกัดการใช้ประวัติอาชญากรรมเมื่อพ้นระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้พ้นโทษสามารถกลับมาใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้ตามปกติ ทั้งนี้ การกำหนดระยะเวลาพิสูจน์ตนเอง อาจพิจารณาเทียบเคียงจากมาตรการเฝ้าระวังหรือมาตรการหลังพ้นโทษตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ. ๒๕๖๕ เพื่อให้มาตรการจำกัดสิทธิเป็นไปอย่างจำเป็น ได้สัดส่วน และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

๔. ข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๓๙/๒๕๖๗ เมื่อวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๖๗ จึงมีมติให้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน ต่อคณะรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๓) ประกอบมาตรา ๓๓ และมาตรา ๔๒ เพื่อมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังนี้

๔.๑ ให้สภาพนายความแก้ไขข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยการฝึกอบรมวิชาว่าความ พ.ศ. ๒๕๒๙ ข้อ ๕ ที่กำหนดลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครอบรมให้ตรงกับคุณสมบัติตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๓๕ แห่งพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘

๔.๒ ให้สภาพนายความกำหนดหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้สมัครเข้ารับการอบรมวิชาว่าความให้ชัดเจนและครอบคลุมการพิจารณาคุณสมบัติในกรณีต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยอาจออกเป็นแนวทางหรือคู่มือที่บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้โดยง่าย

๔.๓ ให้เนติบัณฑิตยสภาแก้ไขข้อบังคับเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกวิสามัญที่เคยต้องโทษจำคุก ให้มีหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจที่ชัดเจน เช่น การกำหนดฐานความผิด อัตราโทษที่ศาลพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ลักษณะหรือประเภทของพฤติการณ์ที่มีความร้ายแรงจนไม่สมควรเป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา ตลอดจนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับระยะเวลาภายหลังพ้นโทษ ทั้งนี้ ต้องประกาศหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงได้

๔.๔ ให้สภา...

๔.๔ ให้สภาพนายความจัดทำคู่มือหรือแนวทางเกี่ยวกับการพิจารณาคุณสมบัติของผู้มีสิทธิจดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความให้ชัดเจนและครอบคลุมทุกกรณี โดยเฉพาะกรณีผู้เคยต้องโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุด เช่น การพิจารณาจากความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ในคดี ลักษณะข้อหา ประเภทของความผิด ระยะเวลาภายหลังพ้นโทษ หรือการทำประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้ ต้องประกาศหลักเกณฑ์ดังกล่าวให้บุคคลทั่วไปเข้าถึงและรับทราบได้

๔.๕ ให้กระทรวงยุติธรรมและสภาพนายความแก้ไขพระราชบัญญัติทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการพิจารณาคุณสมบัติของผู้จดทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นทนายความให้ชัดเจนว่าพฤติการณ์แห่งคดีใดบ้างที่ผู้พ้นโทษไม่อาจขึ้นทะเบียนเป็นทนายความได้ และคดีลักษณะใดบ้างที่อาจได้รับการยกเว้นเมื่อพ้นระยะเวลาภายหลังพ้นโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว โดยอาจนำระยะเวลาจากร่างกฎหมายว่าด้วยประวัติอาชญากรรม หรือแนวคิดของกฎหมายสาธารณรัฐเกาหลี เช่น ห้าปีนับแต่วันพ้นโทษจำคุก มาประกอบการพิจารณา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์

นางปรีดา คงแป้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี

นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์

นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช

นายวสันต์ ภัยหลีกลี้

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ